

The QUEEN of BLUES

Bessie Smith presenteras av Rolf Dahlgren

ESTRAD AUG. 1944

FÖRRA MÅNADENS skrivkrönika bjöd på en sensation så god som nå-

gon, nämligen en platta av bluessångerskan Bessie Smith — så vitt vi vet den första skiva av henne som tagits upp i svenskt supplement. Före kriget kom några av hennes insjungningar hit i fåtaliga exemplar men aldrig i så stort antal, att man brydde sig om att reklamera för dem nämnvärt. Nu ha vi emellertid ett utsökt tillfälle att lära känna hennes särregna sångteknik, en chans som väl speciellt kommer att utnyttjas av de många yngre jazzälskarna för vilka Bessie Smith inte är något annat än ett legendariskt namn från den glansfulla jazzepok som 20-talet utgör.

Bessie Smiths betydelse för hela musikartens utveckling kan inte uppskattas nog. Hon har inte endast mer eller mindre direkt influerat samtliga av dagens förnämligare vokalister, hon satte också djupa spår på otaliga musiker från hennes egen epok, vilka sedan kommit att bli stilskapare för våra dagars yngre musiker. Vi vet, att Bix Beiderbecke brukade höra henne så ofta han hade en chans, och att hon hänförde honom till den grad att tårarna strömmade utför hans kinder. Trumpetaren Bill Coleman, som på den tiden endast var ett krullhårigt busfrö i hemstaden Cincinnati, har berättat, att han brukade stoppa varje cent han kom över i en automatisk grammofon inne på ett kafé i staden för att få höra Bessies senaste skivor. Att hon satt sin prägel på sådana bluesspecialister som Jack Teagarden, Muggsy Spanier och Buster Bailey är tydligt, och den ypperlige trumpetaren Joe Smith fick sin stil under de år han ackompanjerade henne. Hennes skivor gingo ut i fantastiska upplagor och under åren 1922—1927 såldes närmare fem millioner exemplar. Att hon trots detta är så dåligt representerad på den svenska skivmarknaden sammanhänger med att man vid denna tid var tämligen likgiltig här hemma för amerikansk negermusik. När intresset stegrades hade amerikanerna bland Broadways

smörsångare funnit nya favoriter, och Bessie fick inte längre göra några insjungningar.

Så vitt man vet har utgivits 157 sidor av henne — samtliga på Columbia, utom de 4 sista, som gjordes på Okeh. Dessa ha i Europa, jämte några få av Columbiaskivorna, utgivits på Parlophone. Dessutom finns några återutgivningar på 2 spe-

Det sägs, att Bessie Smith vid flera tillfällen brukade improvisera sina bluesmelodier, både text och musik, vid själva inspelningen. Här ha vi hennes Young Woman's Blues, dock i något ofullständigt skick.

*Woke up this mornin'
when chickens were crowin'
for day.*

*Felt on the right side of my
pillow*

my man had gone away.

*By his pillow he left a note
reading "I'm sorry Jane,*

you got my goat,

no time to marry

no time to settle down"

I'm a young woman

and ain't done runnin' rouin'

some people call me a hobo'

some call me a bum

nobody knows my name.

Nobody knows what I've done,

I'm as good as any woman

in your town;

I ain't no high yaller,

I'm a deep yaller-brown.

I ain't goin' marry,

ain't goin' settle down.

See that long, lonesome road?

Don' you know it's gotta end?

An' I'm a good woman

an' I can get plenty men.

cialmärken H. R. S. och U. H. C. A. — f. ö. de enda av hennes skivor som funnits att få tag i under senare år, d. v. s. fram till kriget.

Hennes skivproduktion inledes 1922 med "Gulf Coast Blues" och "Down Hearted Blues", där hon ackompanjerades på piano av Clarence Williams — känd som kompositör till bl. a. "I can't dance" och "Baby,

won't you please come home?". Den senare av dessa melodier sjöng hon f. ö. också in vid ungefär samma tid, ackompanjerad av kompositören. Det ofta hörda påståendet, att det också skulle finnas några ännu äldre insjungningar av henne (från våren 1921) har aldrig kunnat bekräftats och är förmodligen felaktigt.

Bessies mest anlitade ackompanjerare var Fletcher Henderson — ibland som ensam pianist, som t. ex. i "Yodling blues", "Mamma's got the blues" och den originella "Far away blues", ibland tillsammans med några musiker ur sin orkester, som då hörde till jazzens allra bästa. "Far away blues" — troligen gjord 1923 — är en duett mellan Bessie och en annan känd bluessångerska, Clara Smith, vilken sjunger melodien, under det att Bessie fyller ut med små rytmiska, improviserade fraser.

Att kombinationen Bessie Smith — Louis Armstrong måste resultera i några ypperliga jazzskivor är ju att räkna med, och förväntningarna infiras till fullo i det tiotal sidor de inspelade tillsammans under åren 1924-25. Början gjordes med en enastående tolkning av den klassiska "St. Louis Blues", där ackompanjemanget utom Armstrong på kornett skötes av Freddie Longshaw på orgel, och i övrigt kan nämnas "Nashville Womans Blues", "Careless Love Blues" o. "J. C. Holmes' Blues", med Armstrong, trombonisten Charlie Green och en okänd pianist — kanske Fletcher Henderson.

"Yellow Dog Blues" och den i Sverige nyss utgivna "Cake Walking Babies", troligen från vintern 1924-25, äro ett par av de få sidor där hon ackompanjerades av en någorlunda stor ensemble, nämligen Henderson's Hot Six med Joe Smith (kornett), Charlie Green (trombone), Buster Bailey (klarinet), Coleman Hawkins (tenorhorn), Charlie Dixon (banjo), Kaiser Marshall (trummor) samt Fletcher

Henderson vid pianot. Bessies sångstil tycks inte i någon mån högre grad ändras efter ackompanjemangets art, men man saknar ändå det fascinerande samarbetet mellan henne och solisterna, som förekommer i en del av de skivor där ensemblen är liten — speciellt om Louis Armstrong medverkar. Den andra av de nu utgivna sidorna "Young Womans Blues", är en av Bessie's egna kompositioner och överhuvudtaget en av hennes allra bästa insjungningar. Hennes fraseringskonst är perfekt och i ackompanjemanget, som skötes av Fletcher Henderson, Buster Bailey och Joe Smith, märkes framför allt den senares originella och vackra kornettspel i så lågt register, att det låter som om det vore en trombone. Denna platta är troligen gjord våren 1926 och ungefär samtidigt med "Baby Doll", som också har ackompanjemanget av Fletcher Henderson och Joe Smith, den vackra "Them 'has been' blues" ackompanjerad av Clarence Williams samt "Squeeze me", en av F. Wallers första kompositioner, också den med Williams vid pianot.

Hon gjorde nu också några skivor som avsevärt skiljer sig från hennes övriga produktion — "After you've gone", "Alexander's Ragtime Band", "There'll be a hot time in the old town to-night" m. fl. vilka visa, att hennes begåvning inte är ensidigt inriktad på vemodiga bluesmelodier. Ackompanjemanget skötes återigen av en liten kontingent ur Hendersons band.

Men publiksmaken förändras och under 1920-talets senare år såldes Bessies skivor ganska dåligt. Efter 1931 var det definitivt slut med hennes inspelningar, och under krisåren omkring 1930 hade hon det mycket svårt — ibland drog hon sig fram genom att sälja jordnötter utanför de nöjeslokaler där hon några år tidigare varit en firad stjärna. När intresset för "verklig jazz" efter några år blev starkare, letade den kände kritiker John Hammond upp hen-

ne för ett par inspelningar på Okeh. Det var på hösten 1933, och titlarna voro: "Do your duty", "I'm down in the dumps", "Gimme a pigfoot" och "Take me for a buggy ride". Orkestern består av trumpetaren Frank Newton, som här för första gången kom fram riktigt i rampljuset, trombonisten Jack Teagarden, tenorsaxofonisten Choo Berry, pianisten Buck Washington, bassisten Bill Taylor — som var med Ellington under turné i Sverige — gitarristen Bobby Johnson samt Benny Goodman på klarinett. Som synes var det en ganska komplett samling stjärnor, och resultatet blev också lyckat. Sporrade av framgången beslöt Bessie sig för att göra come back som sångerska, vilket också lyckades henne. Hon turnerade några år och var på god väg att återvinna sin gamla position, då hon den 24 sept. 1937 avled efter en bilolycka i Memphis. Hon föll på ett upprörande sätt offer för "the coloured line", ty hennes skador voro i och för sig knappast dödliga, men hon blödde ymnigt, speciellt ur ett sår under ena armen vilken nästan slitits loss från kroppen. Hon fördes genast till närmaste sjukhus, men då man fick se att hon var negress, nekade man att ta emot henne. Vid framkomsten till ett annat sjukhus, hade hon förlorat så mycket blod, att livet inte stod att rädda.

Bessie Smith var född i staden Chattanooga 1897 och var alltså vid sin död 40 år gammal. Hon har blivit kopierad av otaliga sångerskor och emellanåt får man höra talas om "en ny Queen of Blues" — men hon är ännu ouppnådd. För en ovanlyssnare kanske hon förefaller rå och vulgär, men det dröjer inte länge förrän man kommer underfund med hennes storhet. Hennes stämma är klangfull — men ganska hård — och hennes sätt att sätta an tonen med en smearliknande effekt och att of-

ta avsluta fraserna med ett glissando strider mot alla legitima sångregler — men jazzen är inte legitim, så varför skall man fråga efter skolad röst? I hennes sång finnes känsla och inlevelse, där finns konstnärligt temperament och skaparkraft och en spontaneitet, som måste rycka åhöraren med sig — och det är väl ändå det viktigaste?

Rolf Dahlgren.